

Posamezna številka I Din mesečno, če se sprejema list v upr. A, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavlja list 5 Din. Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inštalacije po dogovoru.

PONEDELJSKI SLOVENEČ

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2996. — List izhaja vsak ponedeljek

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček. račun. Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2992

Sovjeti mrzlično utrjujejo Vladivostok

Stalin bo obrnil hrbet Evropi in se posvetil zopet Aziji

Pariz, 21. nov. TG. Tukajšnji »Temps« objavljajo daljša poročila iz Moskve, kjer poudarjajo, da se je sovjetska Rusija zadnje dni začela zanimati za utrjevanje svoje najbolj oddaljene postojanke na Daljnem vzhodu, namreč za Vladivostok. Vsi potniki, ki prihajajo s sibirske železnice v Moskvo, pripovedujejo, da tako rekoč nikdo nima prostega vstopa v mesto in da posebnih vojaških komisij slehernega, naj bo ruski državljani ali tujec, najbolj natančno pregledajo in vsestransko izprašajo, preden dobi dovoljenje, da se v mesto nastani. Po mestu samem pa krožijo noč in dan močne straže. Vojaške oblasti so na tem, da končajo z zgradbo obsežnega obrambnega omrežja, obstoječega iz podzemeljskih utrd in hodnikov ter železnice, ki obdaja vse mesto. Tudi vojaško pristanišče bo zavarovano s posebnimi obrambnimi zgradbami. Delo ne počiva niti ponoči niti podnevi. Pri zgradbah utrd uporabljajo najbolj izbrane delavce, ki so tudi politično zanesljivi in pripadajo tako imenovanim »stahanovcem«. Vse civilno prebivalstvo mesta in pristanišča kakor tudi po vsej okolici v razdalji od 10 do 15 km je moralo oditi drugam, tako da je Vladivostok sedaj izključno vojaško mesto in pristanišče. Pravkar so baje končali tudi z graditvijo velike električne centrale, ki daje tok vsemu utrbenemu omrežju, tako da bodo utrdbe neodvisne od mestne elektrike za primer, če bi jo Japonci uničili. Po vsem mestu in okolici je bilo zgrajenih nešteto vilno zatekališče proti plinskim napadom in povsod so postavljali posebni aparati za vdihavanje zračnega kisika. Poleg tega bo v najkrajšem času dograjeno tudi ogromno podzemsko letališče za 150 vojaških letal in pripadajočega materiala. 15.000 političnih kaznjencev pa gradi ceste in železniške proge okoli Vladivostoka in dalje proti severu. V Vladivostoku je trenutno 85.000 vojakov, toda vsak dan prihajajo nove pošiljke, tako da bo stalna armada, ki jo bodo sovjeti imeli v Vladivostoku, dosegla bržkone armado 150.000 moč, ki bodo imeli na razpolago do 300 letal in v pristanišču pa kakšnih 20 podmornic s pripadajočimi rušilci pod vodstvom treh oklopnih bojnih enot.

»Le Jour« pa poroča iz Moskve, da je tamkaj opaziti željo, naj se sovjetska Rusija obrne proč od Evrope in vrne nazaj na svoje prvotno torišče, ki je za njo — Azija. Posebno Stalin je nejevoljen nad zunanjo politiko Litvinova. Litvinov je zavlekel sovjetsko Rusijo v Evropo, a je tamkaj žel neuspeh za neuspehom. Največja poraza sta prišla zadnje čase, ko je sovjetska politika v Španiji propadla in ko se je proti sovjetski Rusiji dvignila fronta treh diktatorskih držav. Stalin Evropo nikdar ni maral. V Moskvi pravijo, da bo sedanjo priložnost izrabil, da se otrese Litvinova in z njim vred tudi Evrope ter da se posveti izključno vprašanju Azije, kjer čaka sovjetsko Rusijo večja bodočnost. Celo to

razširjajo, da bo sovjetska Rusija odpovedala vse z evropskimi državami sklenjene zveze, da bo lažje izpolnjevala »svojo zgodovinsko nalogo v Aziji. List »Le Jour« pristavlja tej vesti pripombo, da naj prijatelji sovjetije vedo, da se na njo ne morejo več zanašati, ako bi napočila stiska.

Varšava, 21. nov. AA. Tukajšnji listi objavljajo zelo zanimive vesti o bližnjih novih aretacijah v vrstah sovjetske diplomacije. Listi naglašajo, da je zaradi tega nastal hud spor med Maksimom Litvinovim in komisarjem za notranje zadeve Ježovim. Zaradi tega spora je položaj Litvinova zelo omajen. Vohče zatrjujejo, da bo moral v kratkem podati ostavko.

Intrige okrog Halifaxa

Kompromis: Nemčija bo 10 let tiho o kolonijah, a hoče svobodno pot v Srednji Evropi

London, 21. nov. TG. Londonski dopisnik p.riškega »Echo de Paris« pošilja svoemu listu v zvezi s polovanjem lorda Halifaxa v Nemčijo zelo zanimive podatke, ki jih je nabral po raznih angleških listih. Poročevalec, ki uživa v Londonu velik ugled, piše med drugim:

Angleški tisk poudarja kot značilno dejstvo, da so se odnosi med Anglijo in Portugalsko v trenutku, ko se je angleška vlada začela pogajati z Nemčijo o vprašanju kolonij, kar naenkrat ohladili. Pogajanja med Portugalsko in Anglijo za sklenitev pomorskega sporazuma so bila kar naenkrat prekinjena in odložena za nedoločen čas, angleška vojaška mislija pa, ki bi morala odpotovati na Portugalsko, je ostala doma v Angliji. Menda je portugalska vlada sama tako hotela, ker ne želi, da bi Italija in Nemčija njena pogajanja z Anglijo v sedanjem trenutku tolmačili krivično.

Zelo verjetno je, da bo nemška diplomacija poskušala to ohladitev med Anglijo in Portugalsko izkoristiti sebi v prid.

Na drugi strani pa so poročila, ki jih je objavil »Evening Standard«, vzbudila po vsem angleškem tisku veliko prekanje. Ta list je namreč objavil vest, da misli Nemčija na sklenitev nekega kompromisa glede kolonialnih zahtev. Nemčija je pripravljena »odložiti kolonialno vprašanje za dobo desetih let, pod pogojem, da dobi svobodne roke v srednji Evropi.

To vest so veliki listi kot »Daily Telegraph« odločno zavrnil in »Evening Standard« očitali, da laže. Drugi listi bolj osebno znane značaja, kot na primer »Yorkshire Post«, ki je glasilo znanega ministra Edena, ali »Manchester Guardian«, ki je glasilo liberalne stranke in velike angleške zunanje trgovine, pa pišejo, da so poročila »Evening Standard« verjetna, kajti kompromis, o katerem je govor, je manj v Hitlerjevi glavi, kot pa v glavah nekaterih zelo močnih ljudi v Angliji, ki so nemško usmerjeni.

Tako pripovedujejo po Londonu, da je spletko o taknem kompromisu spleta družina Astorjev, ki je lastnica »Times«, in sicer na nekem nedeljskem sestanku dne 23. in 24. oktobra. Sestanku so prisostvovali znani germanofil lord Lothian, vsi Astorji, glavni ravnatelj »Times« Barrington

Ward in še nekateri drugi. Takoj na to je »Times« začel objavljati obsežne članke o nemških kolonialnih zahtevah. Nekaj vladnih ministrov se je na-erba baje kar oprijelo. Med njimi so bili sir Samuel Hoare, lord Hailsham, sir George Simon in sir Kingsley Wood. Dejali so, da je treba Nemcem izročiti srednjo Evropo, da se tamkaj nasitijo in ne bodo silili v kolonije. Toda ministrski predsednik Chamberlain se je naertu ustavil. Tudi zunanji minister Eden je naertu zavrnil. Saj so proti njegovi volji poslali lorda Halifaxa v Berlin. V ponedeljek, dne 8. novembra je celo zagrozil z odstopom, toda končno so stvar zabrisali, da ni prišla v javnost.

Zaradi tega trdijo nekateri časopisi, da je naert, o katerem je pisal »Evening Standard«, resničen in bi bil Hitler najbolj zadovoljen, da bi dobil srednjo Evropo v svojo upravo. Italija je takoj, ko je zvedela za ta naert, naglasila svojo željo, da se tudi pogaja z Anglijo, da vsak sporazum z Nemčijo na osnovi navedenega naertu prepreči. Potovanje generala Göringa v Avstrijo Italiji ni všeč, še manj pa ji je všeč, da se bo udeležil tamkaj velikih manevrov v karvendelskem gorovju, manevrov, ki so očitno pomerjeni po italijanski nevarnosti.

Najbolj jasno pa opisuje cilje nemške diplomacije »Manchester Guardian«, ki doslovno piše:

»Nemčija ne želi nič drugega, kakor da pridobi Anglijo za nevarno zadržanje, da bi se mogla potem svobodno razmahniti po srednji Evropi. Ako se Nemčiji ta politika posreči, potem ji bo dana možnost, da drži Francijo v sahu. Konec takšne politike bi bilo popolno osamljenje Anglije, ki bi se nekega dne znašla sama nasproti izredno močni Nemčiji.

Mirovna pogajanja med Francom in Katalonci

London, 21. nov. TG. Londonski listi vsi brez izjeme poročajo o tajnih pogajanjih med rdečo katalonsko vlado in generalom Francom. Listi trdijo, da so pogajanja zelo napredovala in stopila v resno razvojno dobo. Pogajanja so v Bruslju in sicer med predsednikom katalonske vlade Companysom samim in predstavniki, ki jih je tjakaj poslal general Franco.

V Londonu se nekoliko sprašujejo, zakaj Franco do sedaj še ni imenoval svojega zastopnika pri angleški vladi, medtem ko je Anglija svojega zastopnika pri Francu že imenovala in se je ta že naselil v San Sebastianu. Angleži pričakujejo, da bo Franco imenoval vojvodo Albo.

Trenutno premirje na vseh španskih frontah razlagajo londonski listi na podlagi dobljenih informacij kot poskusno dobo, da bi prišlo do premirja. Listi imajo v rokah dokaze, da so se zmerni pripadniki rdeče vlade osebno napotili na fronto in tamkaj stopili v stik z vojaškimi predstavniki vlade generala Franca, s katerimi so navezali razgovore za premirje in za ustavitev državljanske vojne.

Današnje zborovanje je bilo nadaljevanje večrajših velikih imponentnih manifestacij ministru Simonoviču, ki je poudaril, da so desetisoči mladine najbolje pokazali, kdo je ukorenjen med narodom in čigava je bodočnost. Izumirajo naprednjašje in liberalne stranke, nazadujejo bivše zemljoradniške stranke, kakor tudi bivše demokratske stranke.

Zatem je govoril o sporazumu, ki je bil sklenjen na tretjo obletnico mučeniške smrti neumrlega kralja Zedinitelja. Izjavil je, da glede na ta sporazum nikakor ni pričakovali ureditve hrvaškega vprašanja. Ta sporazum pomeni le negacijo ne le narodnega, temveč tudi državnega edinstva, ki se postavlja v odvisnost neke konstitucije, katera bi stvarno predstavljala tri posebne, docela suverene skupine. Svoj govor je zaključil z naslednjimi besedami: Naš vodja dr. Stojadinović s podpredsednikom naše stranke dr. Korošcem in dr. Spahom in s podporo našega popolnega zastupanja bodo znali in bodo mogli prav tako uspešno, kakor v zunanje-političnih vprašanjih in na gospodarskem področju najti v duhu programa JRJ in v okviru današnje ustave uspešno rešitev tudi za naša notranje-politična vprašanja in prilike.

Razgibana politična nedelja po Srbiji

Belgrad, 21. nov. m. Današnja nedelja je bila v političnem oziru precej razgibana. Skoraj vse politične skupine so priredile na več krajih shode, na katerih se je pretresalo predvsem opozicijski sporazum. Največ shodov je imela JRJ, od katerih je bil največji v Kruševcu, kjer je govoril pravosodni minister Milan Simonović. Med drugim je poudaril, da je JRJ zajela tudi srbske množice in zbrala pod svoje okrilje mladino, kar je najbolj pokazal zadnji kongres strankine mladinske organizacije. Kakor prejšnje srbske stranke, liberalna in napredna, med srbskim ljudstvom nista bili priljubljeni, se tudi bivša demokratska stranka, še bolj pa bivša zemljoradniška stranka ne moreta uveljaviti med ljudstvom. Primerjal je delo prejšnjih vlad z delom sedanje vlade ter dejal, da dosežje še nobena vlada ni dosegla toliko za kmeta kot sedanja. Omenil je rešitev vprašanja kmečkih dolgov, znižanje zemljarine in zvišanje cen kmečkih pridelkov. Minister Simonović je govoril tudi o opozicijskem sporazumu in je dejal, da ni prinesel pričakovane rešitve hrvaškega vprašanja. Kritike tega sporazuma se sklicujejo na govor dr. Stojadinoviča, na kongres mladinske organizacije JRJ, in pravi da je JRJ proti vsaki politični akciji, ki bi nasprotovala določbam ustave. Dr. Stojadinović bo ob sodelovanju dr. Korošca in dr. Spahine po uspešnem delu na gospodarskem in zunanje-političnem polju uspešno rešil tudi notranje-politična vprašanja. Za Simonovičem je govorilo še več politikov.

Več shodov je imela tudi bivša HSS. Največji je bil na Hvaru, na katerem je govoril inž. Košutič.

Ljotičevci so zborovali v Petrogradu. Glavni govornik je bil Ljotič, ki je napadal opozicijski sporazum.

JNS je imela konferenco v Banjaluki. Nanjo so prišli Živković, Jevtić in Banjanin z vsemi svojimi višjimi in nižjimi pobočniki. Vsi govorniki so napadali vlado JRJ zaradi popuščanja in opozicijskega sporazuma.

Danes ob 10 se je vršila v veliki dvorani hotela »Paris« v Kruševcu širsša konferenca JRJ za okraj Rasinjski in mesto Kruševac.

Abesinski neguš pred sodiščem

ker je prodal petrolej, ki danes ni več njegov

London, 21. nov. AA. Londonsko vrhovno sodišče bo moralo te dni razsoditi v sporu, ki posega deloma tudi v dnevno politiko. Izraziti se bo moralo v vprašanju, ali se Haile-Selasi pravno še lahko smatra za abesinskega cesarja. To razsodbo bo moralo podati v sporu, ki je nastal med Haile Selasijem in ameriškim bančnikom Leom Chertockom. Chertock je zahteval od Haile Selasije, naj mu vrne vsoto 25.000 funtov sterlingov (7 milijonov din), ki mu jih je nakazal pred dvema leti na račun komisije in predjuma po pogodbi med tedanjim abesinsko vlado in Chertockovo skupino za eksploatacijo abesinskih petrolejskih vrečev.

Angleška javnost pričakuje razsodbo angleškega vrhovnega sodišča s povsem umljivim zanimanjem. »Sunday Dispatch«, ki razpravlja o tej stvari, opozarja, da je Chertock leta 1935 sklenil s Haile Selasijem pogodbo, po kateri mu cesar odstopa vse pravice za raziskovanje abesinskih tal. Pogodba je prepuščala Chertockovi družbi v to svrhu 15.000 kv. milj ozemlja. Prodajna cena je bila določena na en milijon funtov sterlingov. Oktobra 1936 se je moral Chertock odreči svoji koncesiji, ker bi bilo to vprašanje drugače izzvalo mednarodne zapletljaj. List pravi, da sta sedaj v nastalem sporu podani v glavnem dve možnosti. Lahko se zgodi, da Haile Selasi sploh ne pride na sodišče. Tedaj bo sojen v kontumaciji. Če pa se sodnikom predstavi, bi lahko zahteval, da postopajo proti nje-

mu v smislu angleške zakonske odredbe o nedotakljivosti vladarjev. V tem poslednjem primeru bo moralo sodišče odločiti o tem, ali se Haile Selasi sploh lahko še smatra za vladarja.

Madžarski državniki na obisku v Berlinu

Berlin, 21. nov. AA. Madžarski ministrski predsednik Daranyi in zunanji minister Kanva sta prispela danes s svojim spremstvom v Berlin. Na postaji, ki je bila okrašena z nemškimi in madžarskimi zastavami, so oba gosta sprejeli državni podtajnik Meixner v spremstvu uradnikov zunanje ministrstva. Državni podtajnik ju je pozdravil v imenu kancelarja Hitlerja in zunanje ministra von Neuratha. K sprejemu so prišli poleg drugih tudi italijanski poslanik v Berlinu Attolico, avstrijski poslanik Tauschitz, notranji minister Frick, osebje madžarskega poslanstva. Na peronu je častna četa vojaštva izkazala gostom vse vojaške časti. Gostje so se odpravili v hotel Adlon, kjer jim je bilo rezerviranih več sob. Popoldne je ministrski predsednik Daranyi v spremstvu šefa protokola nemškega zunanje ministrstva Bulowa-Schwan-teja in nemškega poslanika v Budimpešti Hermansdorfa bil pred spomenikom v vojni padlih nemških vojakov, pred katerega je položil venec.

Vladna kriza v Belgiji

Bruselj, 21. novembra. AA. Kralj je sprejel v avdensko ministra Jansona. Takoj po avdenci je Janson častnikarjem obrazložil razloge, zaradi katerih je vrnil mandat za sestavo nove vlade. Dejal je, da je ponudil pravosodno ministrstvo dr. Jasprou, toda socialisti so se izjavili proti takni kombinaciji. Menili so, da Jasprou sprito stališča, ki ga je zavzel nasproti van Zeelandovemu kabinetu sedaj ne sme dobiti nikakega mesta v vladi, ki naj bi nadaljevala delo in izvajala program svoje prednice. Janson je izjavil, da take rezerve ne smatra za dovolj utemeljene. Po njegovem mnenju je treba računati tako z ustavnimi pravicami krone, da po svojem preudarku sama izbere nove ministre. Janson je zaradi tega vrnil mandat.

Nanking, 21. novembra. b. Osrednja kitajska vlada se je definitivno preselila v Čungking, 770 milj ob reki Jangce. V Nankingu je ostalo samo vojno ministrstvo z maršalom Čankajšekom, ki je sklenil, da bo branil prestolnico do zadnjega moža. Iz uradnega poročila je razvidno, da je premešitev vlade bila že prej sklenjena, ker so ji hoče na ta način omogočiti nemoteno delo.

Zemunska vremenska napoved: Oblačno in megleno vreme. Ponekod malo dežja. Temperatura se v glavnem ne bodo spremenile.

Kdo je organiziral tajno zaroto v Franciji

Pariz, 21. novembra. b. Vsa Francija je zelo vznemirjena zaradi odkritih revolucionarnega desničarskega gibanja proti sedanji vladi. Najnovejša odkritja dokazujejo, da je bilo vseh 9 aretiranih oseb članov tajnega direktorija, ki bi moral s pomočjo organizacije izvršiti državni udar in prevzeti oblast v državi. 4 aretiranci so bili glavni voditelji cele zarote. Tudi ostalih 5 je ozko povezanih z neuspešno desničarsko zaroto z dne 6. februarja 1936. Ta direktorij je ozko povezan tudi z organizacijo Ogujenih križev. Nihče več ne dvomi, da so bili neposredno vmešani v zaroto Tardieu, Laval, de la Rocque in številni finančni magnati svetovnega slovesa. Policija in vojaštvo sta odkrila cele arzenale v podzemnih prostorih nekaj tujih avtomobilskih podjetij v Parizu in v ostalih delih

Francije, kar dokazuje, da so imeli organizatorji dovoljne količine orožja, da oborožijo in organizirajo močno armado. Izjava ministrskega predsednika Chautempsa, da so nekateri tujci grdo zlorabili gostoljubnost Francije in ogrozili njeno varnost, se je povsem uresničila. Vsa odkritja ogromnih količin vojnega materiala, ki so bile spravljene na varnih mestih, so pa tudi potrdila, od kje je prihajalo orožje v Francijo. Največ orožja je nemškega, manj pa italijanskega. Zgradi- tev podzemnih trdnjav je prav tako stala organizatorje ogromne vsote. Policija je izdala tiralec še za dvema voditeljema tajnih organizacij. Vse radijske postaje so bile razmeščene v bližini pristanišč in na nemško-francoski meji.

Spomenik Jožetu Ressleru odkrit

Ljubljana, 21. nov.

V meglenem in pustem ljubljanskem dopoldnevu so odkrili prvi spomenik v malem vrtu pred našo tehniško fakulteto ob Aškerčevi ulici, kjer bodo najznamenitejši znanstvenikom in tehnikom postavljena takšna znamenja v njihov spomin in v spomin doraščajočim rodovom. Prvi kamen, zdaj odkrit, je posvečen spominu Jožeta Resslera, izumitelja ladijskega vijaka, ki je živel med leti 1793 in 1857. Takšna slovesnost se godi sicer vselej po ustaljenem, določenem redu, toda nekaj jih je zmerom, ki jih stvar tudi osebno predrani, mogoče k novim smerem, mogoče k boljšim načrtom. Spomin poudarja preteklo življenje, ki vabi k vzoru, kakor kliče k temu tudi delo in življenje Jožeta Resslera, ki je umrl pred osemdesetimi leti. V kratkih potezih so začrtali pred nami njegovo podobo. Predvsem seveda pozdravi navzočim: zastopniku bana inž. Skabrneta, predstavniku vojaških oblasti brigadnemu generalu Dodicu, mestnemu županu dr. J. Adlesiču, rektorju slovenskega vseučilišča dr. R. Kušcu, dekanu tehnične fakultete dr. A. Gosarju, konzulu CSR v Ljubljani g. Minovskemu, zastopnikom Československe obce in Jugoslovanske-čehoslovaške lige, predstavnikom združenj gozdarstva in rudarstva v Ljubljani in ostalim odličnim osebnostim. Pozdrave je izrekel vsu prof. inž. Pehani kot predstavnik Zdrženja jugoslovanskih inženirjev in arhitektov, sekcija Ljubljana, ki je spomenik oskrbelo. Zahvalil se je kiparju Tonetu Kralju in arh. inž. Husu, ustvaritelja spomenika. Potem je nadaljeval:

»Stojimo pred skromnim spomenikom, ki ga je postavila Ressleru ljubljanska sekcija Zdrženja inženirjev in arhitektov, da se oddolži spominu nanj, ki je ustvaril še danes pomembna tehnična dela. Kakor je svoj čas iz krogov omenjene sekcije izšla pobuda za gradbo poslopja tehnične fakultete, pred katerim smo danes zbrani, tako si je sekcija pred petimi leti zastavila nalogo, da ovekoveči spomin na naše znanstvenike in izumitelje, na naše tehnike svetovnega formata s postavljeno spomenikov pred tehnično fakulteto. — Vrsto je otvoril ob 80-letnici svoje smrti Jožef Ressel, ki po rojstvu sicer ni naš rojak, a je živel in ustvarjal v Ljubljani in je tudi tu doživel. Zaradi tega ga smemo vsaj smatrati tudi za našega človeka, za našega rojaka. Po rojstnem kraju sin našega bratskega čehoslovaškega naroda, je Ressel po dovršenih vseučiliških študijah na Dunaju nastopil svojo prvo službo v Pletterju na Dolenjskem, služboval je nato nekaj časa v Ljubljani, kamor se je čisto vračal tudi pozneje, ko ga je služba intenzivno v pomorski šumarski upravi vezala na Trst. Pri taki priliki ga je doletela tudi nenadna smrt in ga rešila nadaljnjih razočaranj. Njegovi telesni ostanki počivajo v naši grudi pri Sv. Krištofu.

Ressel je čutil v sebi poslanstvo, da mora duhovno ustvarjati, da mora svoje umstvene sile posvetiti v dobro človeštva, zavedal se je od Previdnosti zastavljene naloge, da mora življenje obogatiti z možnostmi za nadaljnji razvoj civilizacije. Po visokoškolskem študiju gozdar samo v poslih svojega poklica ni našel zaželenega zadovoljstva. Kadar je le mogel, se je poglobil v matematične, fizikalne in druge prirodoslovne probleme. Bil je tehnični človek v smislu izvajanja pisatelja Harden-setta. Ustvarjati je hotel na tehničnem polju, kjer je videl in slutil, da se le v takem udejstvovanju približuje visokemu cilju svojega življenjskega ideala. In v tem neumornem stremljenju je duhovno rasel v znanstvenika, v tehnika umetnika, kakor jih je njegov čas še malo poznal. Zdrževal je v sebi vrline teoretika in praktika in iz te sinteze se je porodilo mnogo važnih izumov. Tako je med drugim izumil kroglični ležaj, valjni valin, izboljšal nautične instrumente in našel način pridobivanja barvil iz lesa. Razen tega se je pečal s številnimi načrti, ki so bili videti za kratkoročno dobo še preveč fantastični. Triumf vsega njegovega dela pa je bil izum ladijskega vijaka, pravilno oblikovanega in pravilno nameščenega, na katerega mu je podelila dunajska vlada patent že leta 1827. S tem izumom je zaresal najgloblje brazdo v gospodarsko življenje tedanjega sveta. Danes je neovzdržna resnica, da ga moremo upravičeno nazivati očeta onega vijaka, s katerim je ustvaril osnovni pogoj za nenavadni razvoj pomorskega in kasneje tudi zračnega prometa. Njegova doba mu tega prvenstva ni priznala. Dokler je živel, se je zamaš boril za svoje pravice. Usoda mnogih velikih mož je bila tudi njegova: priznanje je žel sešlo po smrti.

Danes ga častimo kol velikega moža, ki živi večno v svojih tehničnih izumih. Tudi ta spomenik, ki ga ljubljanska sekcija poklanja s tem javnosti, naj bo skromen dar hvalečnosti njegovemu geniju, ki je ustvarjal, naj bo trajen spomin našim

in bodočim generacijam inženirjev na neomajnega borce na polju tehnike, borce, ki je živel in doživel pri nas.

Nato je zaprosil mestnega župana dr. Adlesiča, naj prevzame spomenik v varstvo občine. Župan dr. Adlesič je spomenik prevzel in pri tem poudaril, da se je Ljubljana že približno dvajset let po Resslerovi smrti oddolžila njegovemu spominu s tem, da je imenovala po njem trg ob Sempetrski cesti. Porušil ga je potres leta 1895, nakar so po Ressleru imenovali današnje Resslerovo cesto. Z veseljem prevzema novi spomenik. Zahvaljuje se vsem za to zanimel in požrtvovalnost ter s ponosom izjavlja, da ga bo mestna občina dostojno in vestno čuvala. Nato je g. župan še omenil, da bo Ressel prejel svoj spomenik tudi pod arkadami, kjer bodo postavljeni spomeniki slovenskih slavni mož, da bo tako dokumentirana vzajemnost med Čehoslovaki in Slovenci, katerih geniji skupno delajo za razvoj slovenske kulture.

Ko je inž. Rus prečital pozdravne brzojavke, ki so jih poslala razna združenja inženirjev in arhitektov iz Zagreba, Splita, Sarajeva itd., je dekan tehnične fakultete dr. Andrej Gosar spregovoril:

»Dovolite, da kot dekan tehnične fakultete izrečem ljubljanski sekciji Zdrženja jugoslovanskih inženirjev in arhitektov iskreno zahvalo, ker se je oddolžila, ta spomenik postaviti v okoliš naše tehnike. Zdrženje se s tem ni samo oddolžilo spominu velikega izumitelja Jožeta Resslera, ki je, čeprav ne naš domačin, v naši slovenski deželi ustvarjal in s svojimi izumi utiral tehniki in s tem tudi gospodarskemu razvoju in napredku nova pota. S tem, da je združenje postavilo spomenik na tem mestu, je hkrati poskrbelo za trajno po-

Zasebni nameščenci zahtevajo zboljšanje svojega položaja

Uspelo zborovanje v dvorani Delavske zbornice
Uradniki zavarovalnic vodijo gibanje

Ljubljana, 21. novembra.

Gibanju državnih in samoupravnih uradnikov ter nameščenec za zboljšanje položaja in za povišanje plač ter mezd so se sedaj pridružili tudi zasebni nameščenci, v prvi vrsti nameščenci iz zavarovalne stroke. Čene živlom, stanovanjem, obliki in drugim potrebščinam gredo namreč navzgor in zato zasebni nameščenci čutijo potrebo, da se tudi njihovi prejemki zboljšajo, kakor so se zboljšali dohodki drugih stanov. Nameščenci iz zavarovalne stroke so izšli na vse nameščence v Sloveniji apel, v katerem jih opozarjajo, da zahtevajo kolektivno pogodbo, enotno pragmatiko za svo državo, povišanje plač, ureditev službenega razmerja in preskrbo v starosti. Ta apel so podpisale vse tukajšnje organizacije zasebnih nameščenec.

Zborovanje zasebnih nameščenec zavarovalne stroke se je pričelo danes dopoldne ob 10 v dvorani Delavske zbornice. V dvorani je bilo nad 300 nameščenec zavarovalne stroke, poleg njih pa tudi mnogo iz drugih strok, tako, da je bila dvorana polna. Vse zborovanje je pokazalo popolno slogo vseh zasebnih nameščenec po zboljšanju življenjskega stanja.

Zborovanje je otvoril in vodil predsednik Zveze bančnih, zavarovalnih, trgovskih in industrijskih uradnikov Jugoslavije, podružnice iz Ljubljane, g. Vladimir Vrančič. Navajal je plače nameščenec zavarovalne stroke ter grajal ukinitve kolektivne pogodbe teh nameščenec pred leti. Zavarovalni uradniki kot kvalificirani uradniki še sedaj nimajo nove kolektivne pogodbe ter so prepričani samovolji podjetij. Izrekel je apel na zavode, naj pristanejo na načelo kolektivne pogodbe, in na nameščence, naj bodo složni. V istem smislu je govoril v imenu Društva združenih zasebnih in trgovskih nameščenec Slovenije v Ljubljani g. Perinšek, ki je naglašal potrebo skupnega nastopa vseh nameščenskih organizacij v borbi za zboljšanje nameščenskega položaja.

Zanimiv govor je imel zastopnik Del. zbornice g. Tavčar, ki je navajal prav zanimive statistične podatke o plačah zasebnih nameščenec v Sloveniji. Okoli 16% vseh zasebnih nameščenec ima mezde, ki znašajo komaj po 3 din na uro, toje mezde, kakor jih prejema po večini nekvalificirani delavci. 26% nameščenec pa prejema mezde po 3,50 din na uro. Razložil je tabelo mezd zasebnih nameščenec v Sloveniji, kot zastopnik Delavske zbornice pa je obljubil vsi njeno podporo pri borbi za zboljšanje njihovega položaja.

budo in trajen opomin našemu mlademu tehničnemu naraščanju. Ressler spomenik, ki smo ga zdaj odkrili, je še zlasti poldecan biti mladi generaciji naših tehnikov trajen opomin ne le hvalečnosti, ki jo dolgujemo velikim duhovom za vse kulturne in gospodarske vrednote, ki so jih ustvarili in zapustili poznim rodovom, marveč tudi opomin k vztrajnem in žilavemu delu za znanstveni in splošni kulturni napredek človeštva, ne glede na trenutne uspehe in neuspehe. Saj je prav Ressel bil primer velikega genija, ki ni bil deležen v svojem času dolžnega priznanja in tudi ni imel nikakih pravih koristi od svojega duhovnega dela, pa je kljub temu vztrajno iskal nova odkritja na tehničnem področju. Prepričan, da potrebujemo v našem, vse premalo idealistično usmerjenem času vedno novih vzpodbud k nesebičnemu in požrtvovalnemu delu, smem iskreno reči, da nam je Ressler spomenik ob vhodu v naše skromno poslopje tehnične fakultete še prav posebno mil in drag. Zato sekciji Zdrženja jug. inženirjev in arhitektov še enkrat iskrena hvala, geniju Jožetu Ressleru pa večna slava!

Spregovoril je tudi zastopnik Jugoslovanskega gozdarstva združenja, sekcija Ljubljana, ki je poudaril, da je vprav tehnična stran gozdarstva studija usposobila Resslera k tehničnemu delu in mu dala osnovo na polji k izumu. Gozdarji so mu postavili tudi prvi spomenik v Pletterju leta 1911 pri vhodu v kartuzijanski samostan. Za njim se je oddolžil spominu Jožeta Resslera tudi gosp. Ryska kot zastopnik naroda, iz katerega je Ressel izšel, in kot zastopnik Československe obce v Ljubljani. Med drugim je omenil, da gre vsa hvala jugoslovanskim inženirjem, ki so v hudi borbi za prvenstvo izuma prvi priznali to prvenstvo Jožetu Ressleru, kakor mu pripada.

Po končanih govorih so položili vence pred spomenik Zdrženje inženirjev in arhitektov, Jugoslovanske šumarsko združenje (ljubljanska sekcija) ter Československa obce.

Solidarnostno izjavo in pripravljenost za vztrajanje v borbi so nato podali v imenu Zveze društev privatnih nameščenec (plavi) Zemljič, v imenu Strojovne zveze privatnih nameščenec Jugoslavije, podružnice Ljubljana (rdeči) Mlinar, zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze in zastopnik Zveze pomočniških zborov v Ljubljani. Dalje je izrazil svojo solidarnost zastopnik mariborskih zasebnih nameščenec, zastopnik zagrebških zavarovalnih uradnikov dr. Dermastja (ml.) iz Zagreba in drugi. Prečitana sta bila solidarnostna brzojavka centrale zavarovalnih uradnikov in Zagrebu ter pismo belgrajskih tovarišev, v katerem navajajo, da je neki zavod odpustil svojega uradnika samo zato, ker je zbiral podpise za sklenitev kolektivne pogodbe.

Resolucija

Predsednik g. Vladimir Vrančič je nato predlagal naslednjo resolucijo, ki ugotavlja:

Kljub dejstvu, da zavarovalni zavodi izkazujejo vidno slabost in poslovno prosperiteto, so razmere uradnikov in nameščenec zavarovalnih zavodov zelo težke, zaradi česar so primorani, da stavijo skupne zahteve glede zavarovanja svojega obseja, zboljšanja življenja in zboljšanja službenih pogojev. Razmere, v katerih so uradniki zavarovalnic, so značilne v tem, da izjemno dveh, treh domačih zavodov niti ena zavarovalnica ni uredila službenih odnosov svojih uradnikov in nameščenec s pragmatiko, ki bi določala njihove dolžnosti in pravice. Zaradi tega nimajo njihovi uradniki in nameščenci niti možnosti za obstoj, niti določenega življenjskega minimuma, niti avtomatičnega napredovanja, niso niti zavarovani za primer starosti, onemoglosti in smrti in dovoljni izmeri.

V posameznih zavodih imajo uradniki in nameščenci tujih zavarovalnic v drugih državah že zdavnaj urejene razmere s pragmatiko, oziroma kolektivno pogodbo.

Velik del uradnikov in nameščenec pri raznih drugih zasebnih podjetjih, kakor tudi pretežna večina delavcev ima že urejen svoj položaj, bodisi s pragmatikami, bodisi s kolektivnimi pogodbami. Zato uradniki in nameščenci zavarovalnic zahtevajo:

S posredovanjem vseh strokovnih nameščenskih organizacij naj se sklene kolektivna pogodba in pragmatika, ki naj velja za vse zavarovalnice v državi; sprejme naj se pragmatika Zavarovalne zadruge »Croatice« v Zagrebu, ki je v veljavi že 18 let s spremembo, da se morajo izenačiti pravice ženskega osebja s pravicami moškega pomožnega osebja; naj pragmatika obsega enotno pokojninsko zavarovanje vseh uradnikov in nameščenec v Jugoslaviji.

Te zahteve bodo izročene Zvezi zavarovalnic v Jugoslaviji in obenem vsem zavarovalnicam s kratkim pozivom Zvezi zavarovalnic, naj pristopi čimprej, najkasneje pa v 14 dnevih k pogajanju. Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Piccard v Belgradu

Belgrad, 21. nov. AA. V čast profesorju Avgustu Piccardu je sinoči uprava Aerokluba v prostorih aero-cerela priredila intimno večerjo, ki so se je udeležili zastopniki naše vojne in civilne aviacije, tako namest. predsednika aerokluba Tadija Sondermajer, podpredsednika aerokluba upokojeni polkovnik Damjan Vlačić in direktor Agrane banke Jevremović, nadalje načelnik štaba vojnega letalstva polkovnik Jovanović, vseučiliški profesor Drag. Jovanović, predsednik Aeroputa Rudolf Pile, major Jurič, profesor Giulino in referent centralnega presburoja Stojan Lukačević.

Tadija Sondermajer je nazdravil profesorju Piccardu in v svoji zdravici poudaril zasluge za znanost in letalstvo. Prof. Piccard se je nato z nekaj besedami zahvalil za prisrčni sprejem in prijetni večer, ki ga je preživel v družbi odličnih predstavnikov jugoslovanskega prebivalstva. Davi je prof. Piccard odpotoval v Budimpešto, kjer bo imel prav tako nekaj predavanj o svojih poletih v stratosfero.

Osebnosti vesti

Belgrad, 21. nov. m. Premešeni so sledeči učitelji in učiteljice: Stanislava Novak iz Krašnje v Št. Vid pri Kamniku, Angela Oražem iz Križevcev v Rovte in Bogdan Zolnar iz Petrove vasi v Palečino.

Belgrajske vesti

Belgrad, 21. nov. m. Znani srbski znanstvenik dr. Aleksander Belić, predsednik Srbske znanstvene akademije je praznoval te dni 40-letnico svojega znanstvenega dela. Ta jubilej so snoči proslavili na tukajšnji univerzi. Slavljenec je dobil visoko odlikovanje lento Jugoslovanske kronske, s katerim so ga odklikovali kr. namestniki.

Belgrad, 21. nov. m. Ob navzočnosti kraljevega odposlanca je bila danes odprta novo ustanovljena Glasbena akademija v Belgradu.

Belgrad, 21. nov. m. Na današnjem shodu zavarovalnih uslužbenec je bila sprejeta resolucija, v kateri zahtevajo zboljšanje svojega materialnega položaja ter starostno zavarovanje.

Belgrad, 21. nov. m. Na svojem potovanju v Sofijo se bo v petek ustavil v Belgradu vodja nemške narodnosocialistične mladine Baldur von Schirach. V Belgradu ostane en dan, nakar odpotuje v Sofijo. Na poslanstvu bo ob tej priliki velik sprejem.

Drobne vesti

Zagreb, 21. nov. b. Danes ob 11 je umrl na medicinski kliniki v 53. letu starosti poslanec in odvetnik dr. Ivan Juriša, član JNS.

Zagreb, 21. nov. b. Davi se je pričel s svečanim koncertom v Zagrebškem zboru VI. kongres grafičnih delavcev, ki so se ga udeležili tudi delegati iz CSR in Madžarske. Kongres prične z delom jutri ob 8.30 v prostorih zvezne organizacije.

Mariborski drobiž

Maribor, 21. novembra.

Minister dr. Krek v Mariboru. Na sestanku članov Slov. kat. akademskega starešinstva v Mariboru je v soboto večer predaval minister dr. Miha Krek o našem javnem življenju s posebnim ozirom na politične pojave v naši javnosti v zadnjih letih. Sestanka so se udeležili člani iz Maribora in vse bližnje in daljne okolice polnoštevno. Z napetim zanimanjem so sledili izvajanja tovariša ministra in končno soglasno z velikim navdušenjem odobrili njegovo stališče ter pritrldili njegovim zaključkom.

Solnena in topla nedelja. Po tednu dni deževja in snega je zasijalo danes zjutraj zopet toplo sonce. Krasna jesenska nedelja, kakor smo jih letos v Mariboru šele malo imeli, je izvalila dopoldne mešane na ulice, popoldne pa v okolico, kjer je bilo nenavadno živahno. Po daljšem prestanku so se prikazali danes tudi gostje iz Avstrije ter je prišlo par avtobusov s Gračani. Razočarani so bili danes samo smučarji, ki so si že pripravili smuči za napovedane avtobusne izlete na Pohorje, ki so pa bili večeraj odpovedani.

Lepo uspla mladinska prireditel. Podporno društvo za revne učence v Mariboru je priredilo danes svojo vsakoletno mladinsko dobrodelno prireditel v Unionski dvorani. Ze nekaj let je ta prireditel lepa revija naših mladinskih zborov in orkestro, ki privabi poleg mladine in roditeljev tudi veliko število drugega občinstva. Tudi letos je ta prireditel nad vse lepo uspel. Med občinstvom so bili tudi odlični predstavniki mariborske javnosti ter mnogi mladinojubi. Na sporedu je bil nastop mladinskega orkestra »Drave«, deklamacija, rajalni nastop 11. dekliške mešanske šole z dekliškim zborom, deški zbor 11. mešanske šole, violinski solo s klavirjem, ki ga je izvajal C. Veronek, učene glasbene šole »Drave« ter nastop malih harmonikarjev. Mladinski orkester je vodil Hinko Družović ml., rajalni nastop nastavnice Teply in Zacherl, deški zbor nastavnici Živko, male harmonikarje pa nastavniki Šušteršič. Prireditel je vsestransko uspešna ter bo zaradi lepega občinstva tudi prinesla društvu gnotno korist.

Umetnostni teden v Mariboru

Začel se je včeraj s slikarsko in kiparsko razstavo

Maribor, 21. novembra.

Cesto se pritožujemo nad brezbriznostjo Mariborčanov, kadar gre za kulturne in umetnostne zadeve. Ze leta sem opazujemo to kvarno malomarnost, ki je marsikateremu idealistu zagrenila njegovo delavnost ter ga je razočarala. Danes, ko je Umetniški klub v Mariboru otvarjal svoj »Umetnostni teden« s slikarsko in kiparsko razstavo v veliki kazinski dvorani, pa so Mariborčani enkrat razočarali pesimiste. Obisk, ki smo ga videli ob priliki današnje otvoritve Umetnostnega tedna in slikarske razstave, bi bil zelo časten tudi za veliko večjo in kulturno naprednejša mesta, kakor je Maribor. Vidi se, da je smotrena propaganda Umetniškega kluba nalezela med mariborskim občinstvom na živ odmev in da bo odziv k letošnjim umetnostnim prireditvam vsekar živahen. Ta odmev pobija dosedanje izkušnje z mariborsko brezbriznostjo ter dokazuje, da bi bili tudi že poprej lahko dosegli slične uspehe, samo na pravem kraju bi bilo treba stvar zagrabiti ter Mariborčane s primerno propagando razgibati.

Slikarska razstava je bila odprta ob 11. Stevilno občinstvo je veliko kazinsko dvorano čorela napolnilo, tako da je bil skoraj nemogoč ogled razstavljenih umetnin. Med navzočimi so bili vsi odlični predstavniki mariborskega javnega življenja, iz Ljubljane pa je prišel ravnatelj Narodne galerije g. Zorman. Vse je pozdravil predsednik Umetniškega kluba dr. Ivo Šorli, ki je v lepem uvodu očrtal v kratkih besedah razvoj mariborske slovenske umetnosti, potem pa se je zahvalil vsem, ki so pripomogli k odzivovitvi Umetnostnega tedna, posebej se g. banu dr. Natlačenu in mestnemu županu dr. Juvanu.

O letošnjih slikarskih razstavi bomo še izbrpneje poročali, omenjamo le toliko, da je presenetila vsakega obiskovalca. Po številu razstavljenih del je nekam skopa, po kvaliteti pa je odlična in presega gotovo vse dosedanje razstave mariborskih umetnikov. Z veseljem so obiskovalci razstave ugotov-

ljali velik napredek mariborske likovne umetnosti, ki ga ta razstava prikazuje. Zanimanje, ki ga je pokazalo občinstvo za razstavo še danes pri otvrtvi, je umetnikom lahko v veliko zadoščenje.

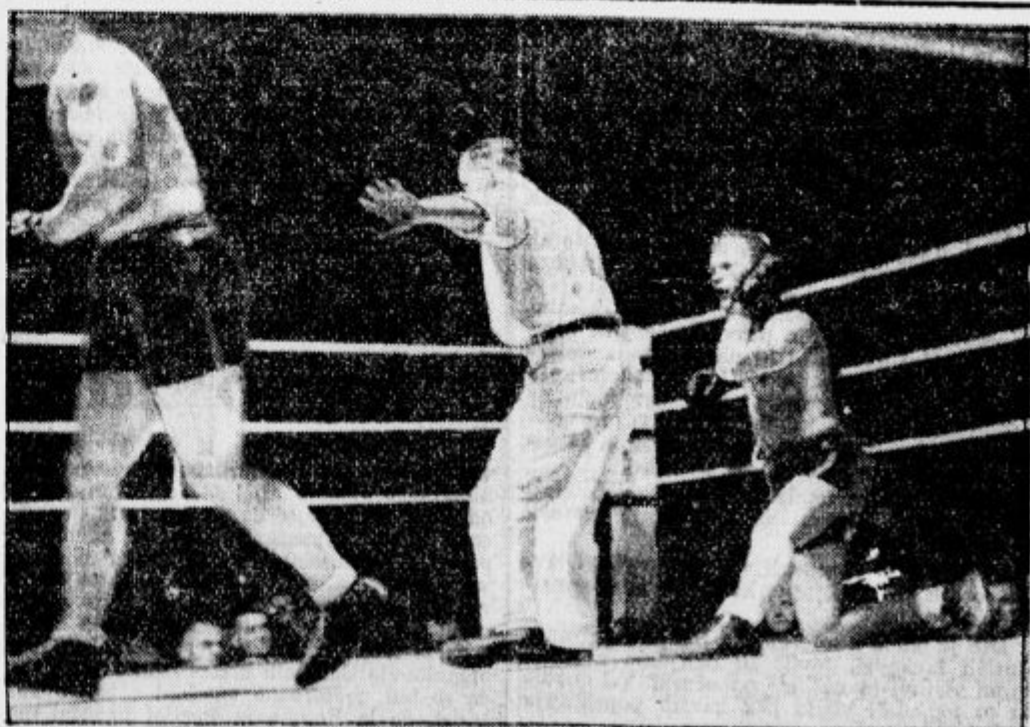
Ljubljanska kronika

Poročila sta se včeraj v frančiškanski cerkvi hči uglednega mojstra iz Št. Vidu nad Ljubljano gđ. Tilka Kuharjeva in g. Ivan Globelnik, trgovce iz Ljubljane in sin uglednega obrtniškega organizatorja. Poročil ju je p. dr. Roman Tominec, za priči pa sta bila nevestin brat, topniški poročnik Kuhar, in ženinov brat Globelnik. Mlademu paru naše čestitke!

Upokojen je višji vojaški kapelnik (in ne polkovnik, kakor je včeraj »Slovenec« pomotoma poročal) Dragotin Pokorny.

Dva mala ognja. Ljubljanski pokleni gasilci so včeraj intervenirali v dveh primerih manjših ognjev. V Mahrovi hiši se je vnel zaboj smeti in pepela. Gasilci so takoj prihiteli ter preprečili vsako požarno nevarnost. Škode ni bilo. — Večja nevarnost pa je grozila pri ognju, ki je izbruhnil okoli 11 dopoldne na vseučilišču v II. nadstropju. V neki sobi se je zaradi bližnje peči vnel tram. Gasilci so prihiteli z orodnim vozom. Morali so izsekati tleči tram ter nekaj parketa. Škoda znaša nekaj sto dinarjev.

Prijet goljuf. Ljubljanska policija je izsledila te dni prav nevarnega sleparja, ki se je izdajal za zastopnika manufakturne industrije Teokarovič iz Paračina in industrije salam Gavrilovič. Mož, ki je doma iz južnih krajev, je bil prav prebrisan. Preskrbel si je štampiljke in ponarejene etikete teh dveh znanih trdk. V Ljubljani je osleparil več manjših trdk. Posrečilo se mu je, da je dobil aro za domnevne dobave celo od dveh veletrgovin. Policija preiskuje še nadalje njegove grohe. Škoda, ki jo je slepar povzročil, gre v težke tisočake.

V berlinski športni palači je podlegel švedski rokoborec Anderson nemškemu mojstru Heuserju, ki je s tem uveljavil zahtevo po naslovu svetovnega mojstra. Anderson je bil po 8. krogu tako zbit, da se vdal.

Nedeljski nogomet v Ljubljani

Zgodaj se je letos okorajžil sneg. Že dvakrat so se doslej usipale izpod neba bele mušice. Prejšnjo nedeljo so se jih bili nogometaši ustrašili, danes pa ne. Na treh krajih so se udarili: za Kolinsko tovarno, na Viču in v Koleziji. Za Kolinsko tovarno sta se pomerila Slovan in Mars, na Viču SK Kranj in Reka, v Koleziji pa Jadran in Hermes. Vse tri tekme so dale dokaj čudne rezultate, ki se jih je bil le malokdo nadejal.

Mars : Slovan 5 : 1

Mars začenja kazati rožičke. Danes je prav pošteno zagodel Slovanu. Njegov napad, ki je doslej delal »čudeže« nespornosti, se je nenadoma predramil. Hitro je prihajal pred nasprotni gol in mnogo ter natančno streljal. Halflinija je v vsakem oziru prekašala nasprotno formacijo. Šla je z napadom naprej, po potrebi pa se je tudi umikala in izdatno pomagala ožji obrambi. Ožja obramba se je držala danes izborna. Kapitulirala je samo enkrat — in še takrat prav za prav brez potrebe. Podobna je, da se bo Mars v prvem razredu počasi znašel; mnenja smo, da si bo s tako igro, kot je bilo današnja, zagotovil potrebne točke za obstanek v »ligi«.

Korotan : Reka 2 : 1

Reka — vse naseka: viško geslo, ki se danes ni obneslo. Simpatični nogometaši so pokazali, ka-

Gradjanski : BSK 2:0 (1:0)

Belgrad, 21. nov. Ob deževnem vremenu se je na blatnem igrišču odigrala prijateljska tekma med bivšim in sedanjim državnim prvakom. Gradjanski je nastopil s svojim kompletnim moštvo, BSK pa s tremi rezervnimi igralci brez Marjanoviča, Vujadinoviča in Radovanoviča, katere so slabo zamenjali Vavec, Božović in Stojilković. Igra je potekala enakopravno in bi neodločen rezultat najbolj ustrežal poteku igre. Vendar je Gradjanski zaslužen zmagal, ker so bili njegovi igralci odločnejši in bojevitější od domačinov, ki so igrali precej ležerno. BSK je tudi taktično delal napake in so njegovi igralci z driblingom napadali, kar se jim ni posrečilo na blatnem in spolzkem terenu. Gradjanski je pa popolnoma pravilno osvojil teren z majhnimi prodori po krilih. En gol je zabil Gradjanski v 15. minuti drugega polčasa iz enajstmetrovke po Kokotoviču, katero je nepravilno dosodil sodnik Ivković, ki ga je občinstvo ob tej priliki pošteno izžvižgalo. Drugi gol pa je dal direktno iz kota Pleše v 22. minuti. Ta gol je bil obenem edina lepa poteza današnje igre, ki je bila sicer precej nezanimiva. Za poraz BSK je kriv v glavnem slab sodnik in nesposoben napad BSK, ki je mnogo kombiniral, nepotrebno driblal in zelo slabo streljal v gol. V drugem polčasu pa je na nesrečo BSK popustila še krilaka vrsta, v kateri je bil najslabši Stevovič. Gledalec je bilo okrog 4000.

★

Zagreb, 21. nov. m. Nemzeti: Hašk 1:0.
Split, 21. novembra. b. Hajduk : Nada 13:0 (6:0).

Tekmovanje za prvenstvo mariborskega okrožja LNP

Čakovački SK: Gradjanski (Čakovec) 4:0 (3:0).

Čakovec, 21. novembra.

V tekmovalju za prvenstvo mariborskega okrožja LNP se je danes odigrala predzadnja prvenstvena tekma, in sicer sta se v Čakovcu srečala oba domača rivala. Za tekmo je vladalo precejšnje zanimanje. Tekma sama je nudila dober nogomet in je vsekoli potekala v mejah dovoljene igre. ČSK je boljši nasprotnik in je tudi zaslužen zmago. Izid pa bi bil lahko po poteku sodeč še večji za ČSK, če bi znali napadalec izkoristiti številne zle priložnosti. Najboljše moči je imel ČSK v zadnjih formacijah, zlasti v ožji obrambi. Gradjanski je na polju podal zadovoljivo igro, toda napadalna vrsta je igrala mnogo premehko. V primeru s prejšnjimi tekami je bila danes ožja obramba G. zelo dobra ter sta se zlasti oba branilca odlikovala z lepim odbijanjem. Goli so padli v prvem polčasu v 15. minuti, 25. in 40. minuti, v drugem polčasu pa je padel četrti in zadnji gol v 35. minuti. Sodil je v splošno zadovoljstvo g. Nemec iz Maribora.

Prihodnjo nedeljo se bo letošnje tekmovalje

ko je kljub neverjetnim šansom mogoče izgubiti bitko in obe točki. V prvem polčasu bi si bili prav lahko zagotovili zmago — toda nerode niso znale izkoristiti številnih prilik. Kranj je igral sicer v vsakem oziru odločno slabše, njegov napad pa je bil pred golom mnogo nevarnejši in tudi odločnejši. Srečanje je bilo precej burno, tako da se je v dogodke vtkala celo publika. Tekmo je vodil prav slabo g. Stiglic, ki sojenju tekem v prvem razredu še ni dosegel. Po njegovi zasluzi so se razburjali duhovi.

Hermes : Jadran 6 : 1

Kdo bi si bil mislil, da se bo Hermes za poraz, ki mu ga je bil Jadran pred nedavnim naprtil na njegovem lastnem igrišču, tako izdatno revanžiral! Goli so kar deževali. Hermežani so od začetka do kraja gospodarili na igrišču. Moštvo se je po dolgem času »uglasilo«; opustilo je neplodno igračenje in se zavedlo, da je v tekmi treba zabijati goli. ne pa »froclicati« nasprotnika. Obramba je bila zanesljiva, halflinija prav dobra, napad hiter, nevaren in premišljen. Jadran je odpovedal prav v vseh formacijah. Po prvih tekmah, ki jih je odigral v neverjetnem elanem in požrtvovalnostjo, je moštvo klonilo. Tekmo za tekmo igra v slabšem in medlejšem stilu. Sodil je prav dobro gospod Mirko Vrhovnik.

za prvenstvo mariborskega okrožja LNP zaključilo, in sicer bosta v Čakovcu merila svoje moči ČSK in SK Mura iz Murske Sobotice. Ta tekma bo odločila, ali bo ISSK Maribor sodeloval v ožjem tekmovalju LNP, ki se prične marca 1938. Če se SK Muri posreči, da igra s ČSK neodločeno, potem ima Mura boljše razlike golov in se bo v prvenstveni tabeli plasirala na tretje mesto ter tako prišla v ožje tekmovalje LNP. V tem slučaju pade namreč ISSK Maribor na četrto mesto in bo moral od daleč gledati, kako bodo drugi klubi tekmovali za častni naslov prvaka LNP, v katerem sodeluje dvoje ljubljanskih, dvoje celjskih in troje klubov iz mariborskega okrožja.

Olimp : Atletiki 1 : 0

Celje, 21. novembra.

Danes popoldne ob pol 3 se je odigrala na Olimpu na igrišču v Gaberju prvorazredna prvenstvena tekma med zgorajšima kluboma. Zmagal je proti pričakovanju Olimp, ki je igral bolj povezano kot pa Atletiki. Prvi polčas so prevladovali Atletiki, v drugem polčasu pa so bili močnejši Olimpovci. V 37. minuti je zabil edini gol Zorko. Atletiki so imeli slab napad, dočim je bila obramba stajna. Tekma je bila lepa in zagrebški sodnik Smiljan je dobro sodil. Igrali so prisostvovali okoli 250 gledalcev.

Amater, Trbovlje : Celje

Trbovlje, 21. nov.

V Trbovljah se je pričela danes popoldne ob pol 3 na igrišču Amaterja prvorazredna prvenstvena tekma med Amaterjem in Celjem, ki se pa zaradi izpada občinstva ni končala. Sodnik g. Jordan je moral zaradi tega tekmo v 30 minuti prvega polčasa zaključiti, kljub temu, da je LNP sklenila, da bo prepovedala vse javne tekme na igriščih v Trbovljah za dobo enega leta, če se bo na današnji tekmi med Celjem in Amaterjem dogodil tudi najmanjši izgredek. Občinstvo je kljub temu vdorlo na igrišče in se zelo nešportno obnašalo. Prišlo je do pretepa in je bilo nadaljevanje tekme nemogoče. Tekma je potekala fair in sta se obe moštvi trudili, da odločita tekmo v svoj prid. Po levem krilu je Celje doseglo vodstvo, naker je Amater, ki je bil odločen pred golom, izenačil ter je bil rezultat do prekinitve 1:1. Igralec Celja Berna je dobil na tekmi hude poškodbe na glavi in so ga takoj prepeljali v celjsko bolnišnico.

★

Zveza slovenskih lahkoatletskih klubov. (Službeno.) V ponedeljek, 22. t. m., strogo obvezne seje za vse gg. odbornike v tajništvu Zveze, hotel Miklič, nova stavba, soba 424: ob 20 kazenskega odbora, ob 20.30 tehn. odbora, ob 21 upravnega odbora. — Tajnik I.

Pred važnimi dogodki v našem lahkoatletskem športu

Pri nas se kar ne moremo izkibacati iz raznih afer in aferic, ki se dogajajo v našem športu. Jasnó, da potem takem tudi lahka atletika v naši državi ne more ostati izven njenih mej. Težko je verjetno, da bi imeli še kje drugje na svetu v športnih vrstah toliko prerakanja in načrtnega oviranja, kakor ravno pri nas. Za naš lahkoatletski šport so pa taki dogodki tako škodljivi, da ne moremo iti mirno preko njih in se moramo za to športno panogo, ki tvori podlago vsem drugim športom in katero po vsej pravici imenujemo kraljico športov, brezpogojno zavzeti. Razmere, ki vladajo že več let v tej športni panogi v naši državi, in v zadnjih dveh letih dosegle tako žalostno višino, da vsi pravi športniki in zlasti prijatelji lahke atletike z vso resnostjo gledamo nanje.

Kaj je prav za prav na stvari? Lanski občni zbor je to v čisto jasni luči pokazal. Kako, kakor da bi ljudem, ki hočejo biti v vodstvu našega lahkoatletskega športa, prav nič ne bilo za napredek tega lepega športa. Veliko preveč je lokalnega patriotizma in še več tako imenovanega klubštva in zato nikakor ne moremo priti na zeleno vejo. Egoizem, ki prevladuje v klubskih vodstvih in pokrajinskih organizacijah, je zavzel takšne dimenzije, da se prav nič ne smemo veseliti bodočnosti, če bi se imela stvar razvijati v tej smeri. Nihče noče imeti v vidiku uspeha celokupnega napredka naše lahke atletike, ampak samo sam sebe, odnosno svoj klub. Ako ne bi bilo tako, bi se vsi veselili napredka posameznih atletov, pa naj ga doseže ta ali oni klub ali pokrajinska vrhovna instanca. Ker temu, ni tako, zato skušajo že klubi med seboj ovirati drug drugemu njegovo delo, kaj šele pokrajine. Najboljši dokaz za to so nam razna kapranja posameznih atletov, ki neredkokrat prehajajo ne samo iz kluba v klub, ampak celo iz ene banovine v drugo. To so dejstva, sicer žalostna, preko katerih ne bo mogel iti nihče, ki bo hotel biti res pravi prijatelj naše lahke atletike in ki ji bo hotel napredka na celi črti.

Pri celi stvari pa igra veliko vlogo tudi finančno vprašanje. Kjer je sedež naše vrhovne organizacije, tja se običajno stekajo tudi finančni viri. V koliko so deležni sorazmerno podpori tudi ostali klubi v državi in ne samo oni, ki so slučajno na sedežu zveze, se tu ne bomo spuščali v debato, ampak iz razumljivih razlogov verjamemo, da so najbližji po svojem sedežu, tudi v finančnem pogledu najbližji svoji organizaciji. In tam, kjer je sedež vrhovne organizacije, se običajno vsrjijo tudi največje in najboljše prireditve, kar je končno razumljivo, ker so funkcionarji zveze običajno člani klubov na njenem sedežu. Razumljivo, smo rekli, je to, vendar pa ne opravičljivo. S tem se vzbuja nerazpoloženje v ostalih krajih, ki privede do takih trenj, ki se žal dogajajo zadnja leta v naši lahki atletiki.

Mi smo običajno taki, da nočemo povedati resnice in ne pridemo z iskreno besedo na dan tedaj, kadar je to potrebno in na onem mestu, ki je merodajno za reševanje takih stvari. Občni zbor Jugoslov. lahkoatletske zveze, ki bo dne 5. decembra t. l. v Zagrebu, mora vse te stvari rešiti pravično in v zadovoljstvo vseh pokrajin in klubov. Ta občni zbor mora brezpogojno pokazati, komu je res za napredek in za pravilen razvoj naše lahke atletike. Vsi osebni momenti, vse koristi, ki jih je imela morda doslej ena pokrajina na škodo druge, morajo delegatje odpraviti, ker le na ta način smemo upati, da bomo v lahki atletiki dosegli ono mesto, ki bi ga po svojih sposobnostih in zmoglostih že zdavnaj lahko imeli. Medtem, ko se mi tukaj prepiramo in izgublamo dragoceni čas v raznih športu nevrednih aferah, se drugi narodi pridno pripravljajo za mednarodna in olimpijska tekmovalja; skrbijo, da se ravno lahkoatletski šport razširja med vsem ljudstvom in poleg tega ravno z lahko atletiko poveljujejo svoje domovine pred drugimi narodi. Človek si kar ne more misliti, da bi mogel biti v lahkoatletskih vrstah športni delavec, kateremu bi se te stvari ne zdele važne in ki bi druge koristi predpostavljali narodu in domovini.

Ne bi pa pri tej priliki radi omenjali še drugih nezdavnih razmer in žalostnih pojavov v našem lahkoatletskem športu. Kljub temu pa ne moremo iti mirno preko tega, da imamo danes v naši državi borih 40 klubov, ki se bavijo s tem športom. Država, ki ima skoraj 15.000.000 prebivalcev, se tega prav gotovo ne more veseliti. In če pomisli-

mo, da je od tega števila polovico klubov v dravski banovini, ki ima komaj 1.000.000 prebivalcev, potem postane slika še usodnejša za razmere v našem lahkoatletskem športu. Namesto da bi posnemali druge narode ali vsaj pogledali preko mej do naših najbližjih sosedov, pa uganjamo visoko športno politiko, ki nam prinaša samo škodo. Morda se bo kdo vprašal, zakaj se potegujemo tako zelo ravno za lahko atletiko. O tem bi bila vsaka beseda odveč, kajti vsak objektivni športnik mora priznati, da je lahka atletika najprimernejša in najlepša športna panoga za vsakogar neglede na starost in spol. Kdor bi morda kljub temu hotel ugovarjati, naj pogleda samo program vsakokratnih olimpijskih iger in videl bo, da je ravno lahki atletiki odmerjenega največ časa. Poleg tega so pa te telesne vaje najbolj naravne in najstarejše. Če smo morda ožigalsi razmere v našem lahkoatletskem športu, s tem nikakor ni rečeno, da je pri nas v drugih športih kaj boljše. Ravno nasprotno, še slabše je, in to je ono, kar boli vsakogar, ki ljubi naš šport. Toda nam gre sedaj predvsem za lahko atletiko, katere voditelji se bodo zbrali v Zagrebu začetkom decembra in ki bodo odločevali o njeni nadaljnji usodi. Vsi interesi enega ali drugega središča naše države morajo stopiti ob tej priliki na stran in stopiti mora v ospredje interes vse lahke atletike v vsej naši državi. Kjer so sposobnejši ljudje, tam naj prevzamejo vodstvo, katero mesto ima ugodnejše prilike za veliko prireditev, tam naj se ta vrši. Predvsem pa mora vladati red, pravičnost in enakopravnost napram vsakemu in napram vsem. Število lahkoatletskih klubov pa mora novi odbor vsaj podvojiti. To so minimalne zahteve, katere naj delegatje od nove uprave brezpogojno zahtevajo.

Drzen rekordni polet

Angleška letalka Betty Kirby-Green je postavila nov rekord na črti London—Kapstadt — nad 11.000 km. Preletela je to zračno progo v manj kakor 46 urah in je s tem prekosila dosedanj rekord letalke Anny Jahnson za 21 ur.

Naznanila

Bežigraski mošje, ali vas zanima, kako se bo naredil glavni kolodvor in železniški prelaz na Dunajski cesti? Gotovo vas, saj so to vaša vrata v mesto. Drevi ob pol 8 bo v cerkveni dvorani predavanje o tem vprašanju. Skioptične slike! Predaval bo g. inž. Kham. Vsi moše vabljeni!

Františkanska prosveta v Ljubljani priredi v torek, 23. t. m., ob 8 zvečer v františkanski dvorani na svojem rednem XII. prosvetnem večeru skioptično predavanje »Resnica o spirituizmu«. Rezervirajte si vstopnice v predprodaji »Pax et bonum« v františkanski pasaji, in sicer sedetice po 3 din, stojišča po 2 din, člani imajo običajen popust.

FOTOAMATER

Razvijanje

Razvijanje traja od 1 do 2 minuti ter je torej precej krajše od razvijanja negativov. Temu je vzrok deloma precej tanjša svetločutna plast pozitiv in deloma velika površina halogenovega srebra v pozitivni emulziji. Teorijo, da poteka razvijanje pozitivov hitreje od razvijanja negativov tudi zaradi tega, ker ima razvijalec dostop do emulzije tudi od hrbtne strani skozi papir, so v novjšem času s poskusi v laboratorijih ovrgli. Osvetljen papir, čigar spono stran so prevlekli in zavarovali pred učinkovanjem razvijalca s primerim lakom, so položili v razvijalec in ga pustili v njem postopoma do treh ur. Šele po tem času je prišel papir rahlo počrnevati — dokaz, da v kratkem času od ene do dveh minut, ki ga rabimo za popolno razvite pozitiv, razvijalec skozi papir ne more učinkovati. Podobno brezpomembna je pri bromolijem tisku mokra platnena krpa, ki jo polagajo amaterji na ploščo pod matrico z namenom, da bi na ta način dovajali slojni skozi papir potrebno vlago. Debelja kaplja vode, ki so jo dali na papir na hrbet matrice in so jo morali zaradi izhlapevanja ponovno obnoviti, je šele po 80 minutah komaj vidno učinkovala na želatino. Kratko razvijanje pozitivov je utemeljeno tudi zaradi tega, ker ne sme biti usedlina srebra tako gosta, kakor pri negativu. Da dobimo namreč vizuelno vtis enako goste črtnine pri prosojnem negativu in neprosojnem pozitivu, je potrebna pri pozitivu mnogo šibkejša dejanska počrtnitev srebra.

Pozitiv razvijamo v istih skodelah, kakor negativ. Za razvijanje povečav so potrebne precej velike skodele, vendar zadostuje vsakemu amaterju format 24×30, največ 30×40. V takšni skodeli razvijamo lahko tudi format 40×50, in sicer na podoben način, kakor filme v zvitihi. Pred razvijanjem jih temeljito zmočimo in potem povlečemo večkrat po dolgem skozi razvijalec, dokler niso razviti. Še večje formate, ki so pa v temnihi amaterja zelo redki, razvijamo z mehko gobo. Moker papir položimo na primerno ploščo s svetločutno plastjo navzgor, pomočimo gobo v razvijalec,

v katerega smo dali nekaj kapljic glicerina, ter z gobo povlečemo naglo in brez presledkov večkrat po plasti v različnih smereh, dokler ni slika enakomerno razvita. Za to tehniko je potrebno nekaj vaje in spretnosti.

Izenačevalno moremo razviti kopije ali povečave zelo kontrastnih negativov po Sterryjevi metodi. Pozitiv osvetlimo z ozirom na najmočnejše krite dele negativata, nato ga pred razvijanjem v raztopini kalijevega bihromata 1:1000 — približno minuto dolgo kopljemo in potem kakor običajno razvijemo. Na ta način kontraste zelo dobro izenačimo.

Nekoliko izenačevalno vpliva tudi sledeči postopek, ki je pa uporabljiv le pri povečevanju. Pred osvetlitvijo prepojimo papir zelo temeljito v razvijalec, kateremu smo dodali nekoliko glicerina, nato pa ga položimo na projekcijsko desko povečalnika in osvetlimo. Slika nastaja pod vplivom svetlobnih žarkov na papirju prav tako vidno, kakor nastaja pri kopiranju na izkopirnih papirjih. Zaradi počrnavanja posameznih partij na pozitivu se papir avtomatično prilagodi značaju negativu, kakor je to primer pri izkopirnih papirjih. Osvetlitev je seveda nekoliko daljša. Morebitni potrebni dodatek razvijalca nanašamo na papir z gobo.

Lepe, modrikasto črne tone dobivamo z dodatkom posebnih preparatov razvijalcem, iste ali še boljše uspehe pa dosežemo tudi s sledečim razvijalcem:

200 ccm vode
12 g natr. sulfita krist.
1 g amidola

20 kapljic 10 odstotne raztopine bromkalija.

Ta razvijalec je hitro izžerpan in naglo kvarljiv, zato ga je nastaviti le od primera do primera, kadar ga rabimo. Substancice je raztopiti točno v predpisanim vrstnem redu in dodajati posamezne substance po popolni raztopitvi že dodanih substanc. Paziti je, da ne pride amidol v dotiko z obliko, ker nastane v takšnem primeru na njej neizogiben madež.

Poseben način razvijanja pozitivov je takozvano barvno razvijanje, s katerim ne dobivamo slik v črnem, temveč v modrikastočrnem, rjavkastočrnem, rjavem ali rdečkastem tonu in vseh odtenkih, ležečih med temi toni. To razvijanje se razlikuje od navadnega razvijanja po sestavi in koncentraciji razvijalca in trajanju osvetlitve, ki mora biti manjša od osvetlitve, kakor jo zahteva značaj negativata za pozitiv v črnem tonu. Najprimernejši za takšno razvijanje so klorobromnosrebrni, manj bromnosrebrni papirji. V splošnem pa je odvisen uspeh barvnega razvijanja od tega, kako je emulzija z ozirom na količino srebrovega klorida in srebrovega bromida sestavljena. Barvno razvite pozitivne otenjimo lahko dodatno s prav dobrim uspehom še v selenskih kopelih.

Za vsako navedenih glavnih barv (rjavo, rdečkasto in modrikastočrno) bazira takšno razvijanje na drugačnem kemičnem procesu. Tako nastaja rjav ton zaradi izločanja rjavih oksidacijskih produktov brez sulfita ali z neznatno količino sulfita nastavljenega in zaradi tega naglo razkrajajočega se pirokatehinovega razvijalca, rdečkasta barva zaradi nastanka koloidne srebrenne slike, dočim je odvisen nastanek modrikaste barve največ od zrnovitosti emulzije. Čim bolj grobo je zrnje, tem bolj modrikast je ton, na bazi finejšega in drobnejšega zrnja pa nastaja rjavkasta slika.

Barve, ki jih dobivamo s takšnim razvijanjem, niso čiste barve, temveč črna usedlina srebra z bolj ali manj močno nianso v modro, rjavo ali rdečo barvo. Čiste barve dobivamo le s kemičnim tenjenjem.

Za razvijanje vseh razvijalnih papirjev v rjavem tonu je prav primeren in ekonomičen Windischew pirokatehinov razvijalec v sledeči sestavi:

raztopina A: 100 ccm dest. ali prekuhane vode, 8 g pirokatehina, 2 g natr. sulfita krist.;

raztopina B: 100 ccm vode, 10 g jedkega natrona.

Za razvijanje doziramo:

200 ccm vode,
5 ccm raztopine A,
5 ccm raztopine B,

10 kapljic 10% raztopine bromkalija.
Enako dobra je varianta s sodo:
200 ccm vode,
20 g sode krist.,
10 ccm raztopine A.

Ta razvijalec razvija v obeh variantah nekoliko mehkeje kakor drugi razvijalci v črnem tonu. Zaradi tega je primeren za razvijanje nekoliko kontrastnih negativov, za normalne in mehke negativne pa moramo izbrati kontrastnejši papir, kakor bi ga izbrali za razvijanje v črnem tonu. Ima pa dobro lastnost, da se slika tudi pri daljšem »mučenju« v razvijalcu ne zamreži. Že razbljen razvijalec ni več uporaben ter ga je zavreči.

Popolnoma brez natrijevega sulfita je sledeči predpis pirokatehinovega razvijalca (po Spörlu):

I. voda dest. 250 ccm
pirokatehin 2 g
II. voda dest. 250 ccm
jedki natron 4 g

Za uporabo zmešamo enaka dela raztopine I. in raztopine II. Če ga razredčimo z vodo, dobimo svetlejšje tone.

Rjave do rdečkaste tone razvija po Edru sleči razvijalec:

voda 1000 ccm
hidrohinon 10 g
glicin 7 g
natr. sulfit, krist. 75 g
soda 150 g
bromkalij 2 g

Ta razvijalec je za razvijanje nekaterih klorobromnosrebrnih papirjev zelo dober, nekatere pa razvija s slabšim uspehom, kajti slojne plasti posameznih fabrikatov so po količini klorovega in bromovega srebra kot sestavnih substanc medsebojno zelo različne. Zaradi te razlike je nemogoče, da bi bil uspeh barvnega razvijanja pri uporabi istega razvijalca za vse papirje enak, ter je, kakor pri razvijanju papirjev v črni barvi, tudi pri barvnem razvijanju najboljši razvijalec, nastavljen po tvorniskem predpisu, kakor je preizkušen za posamezne vrste papirjev.

(Nadaljevanje.)